

Національний університет
«Одеська юридична академія»

Н. В. АНІЩУК

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Навчально-методичні посібники
Серія

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет
«Одеська юридична академія»

*Серія: Навчально-методичні
посібники*

Н. В. АНІЩУК

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Методичні рекомендації

*для підготовки до практичних занять та самостійної роботи
здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»,
спеціальності 052 «Політологія»*

О д е с а
«Юридична література»
2 0 2 4

УДК 94(477)(072)
А676

Методичні рекомендації з дисципліни «Історія України» за освітньо-професійною програмою «Політологія» підготовки здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр на факультеті правової політології та соціології Національного університету «Одеська юридична академія» у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», за спеціальністю 052 «Політологія». До методичних рекомендацій увійшли тематичний план навчального курсу «Історія України», який включає теми, що розглядаються на лекціях і практичних заняттях, а також теми, що передбачені в рамках самостійної роботи для підготовки до заліку. Методичні рекомендації мають допомогти здобувачам належним чином засвоїти матеріал з дисципліни «Історія України».

Автор

Н. В. Аніщук, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри історії держави та права Національного університету «Одеська юридична академія»
<https://orcid.org/0000-0001-9857-2485>

Рецензенти:

В. В. Завальнюк, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, проректор по роботі з територіально відокремленими підрозділами Національного університету «Одеська юридична академія»;

Д. Г. Манько, доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри державно-правових дисциплін Міжнародного гуманітарного університету

Рекомендовано до друку рішенням навчально-методичної ради
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 4 від 17 січня 2024 року)

ПЕРЕДМОВА

Зрозуміти сучасні тенденції розвитку правового життя багатьох народів і країн, у тому числі й України, неможливо без знання минулого. Тому сьогодні є достатньо актуальним звернення до дослідження проблем історії держави та права, і так само актуальною є спроба створити відповідні методичні рекомендації, які задовольнили би потребу зацікавлених здобувачів у вивченні дисципліни «Історія України». Методичні рекомендації розраховані насамперед на здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр на факультеті правової політології та соціології Національного університету «Одеська юридична академія» у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», за спеціальністю 052 «Політологія».

Методичні рекомендації покликані сприяти глибокому засвоєнню курсу «Історія України», при цьому своїм змістом охоплюють період вітчизняної історії нашої держави від найдавніших часів до сучасного. Все це є відображенням у представленій тематиці лекційного курсу, планах практичних занять, самостійної роботи здобувачів, а також переліку списку літератури, що буде слугувати здобувачу опорою при вивченні вказаної дисципліни.

Автор методичних рекомендацій намагалася надати здобувачам право зробити власні висновки, скласти власний погляд на історію України. Здобувачі мають змогу здійснити історичний екскурс в різні періоди історії України. Методичні рекомендації включають теми лекційних занять (10 тем) та практичних занять (10 тем), теми для самостійної роботи та індивідуальних завдань (10 тем).

Методичні рекомендації готувалися як допоміжний матеріал, який буде сприяти здобувачам органічно поєднувати лекційну форму навчання із систематичною роботою над підручниками, посібниками, науковою та довідковою літературою.

Автор висловлює щиро подяку вельмишановним рецензентам методичних рекомендацій: Володимирі Васильовичу Завальнюку — доктору юридичних наук, професору, заслуженому юристу України, проректору по роботі з територіально відокремленими підрозділами Національного університету «Одеська юридична академія» та Денису Григоровичу Маньку — доктору юридичних наук, доценту, завідувачу кафедри державно-правових дисциплін Міжнародного гуманітарного університету.

Навчальний план університету передбачає вивчення історії України — однієї з обов'язкових наук і навчальних дисциплін історичного профілю. Навчальна дисципліна «Історія України» вивчає закономірності розвитку суспільного життя в конкретних формах, в просторово-часових вимірах. Даний курс потрібний не лише для підвищення якості володіння історичними знаннями, а й для всебічного глибокого усвідомлення величезної цінності незалежності Української Держави. Сьогодні вже не підлягає сумніву твердження, що розвиток країни повинен базуватися на глибоких знаннях історичного минулого. Зважаючи на це, вивчення історії України має величезне значення, насамперед тому, що сприяє усвідомленню складного, багатогранного і часто суперечливого історичного минулого, зокрема — українського державотворення та культуротворення.

Метою навчальної дисципліни «Історія України» є цілісний розгляд історії України для того, щоб не лише задовольнити пізнавальні потреби здобувачів, а й виховати у них дух національної свідомості.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни «Історія України» є формування історичної свідомості здобувачів, в якій поєднуються знання, погляди, уявлення про суспільний розвиток, усвідомлення ними нерозривного зв'язку між минулим і сучасністю, традиціями і досвідом різних поколінь українців, виховання громадянського патріотизму, відповідальності за долю своєї Батьківщини, спонукання до свідомого виконання професійного обов'язку по захисту суверенітету і територіальної цілісності держави України.

Здобувачі мають знати:

суть основних проблем історії України;

найважливіші історичні події у контексті історії України;

знамениті пам'ятки вітчизняного державотворення;

діяльність історичних особистостей, що вплинули на розвиток України.

Слід відзначити, що навчити здобувачів вмінню самостійно здобувати знання — одне з найважливіших завдань вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Форми проведення поточного контролю: усне опитування здобувачів вищої освіти, вирішення практичних завдань, тестові завдання, складання типових документів тощо (для зацікавленості у навчанні, розвитку здібностей здобувача вищої освіти може бути передбачено виконання інших, індивідуальних для кожного здобувача вищої освіти завдань).

Проміжний контроль проводиться після вивчення відповідних тем або блоку тем з метою з'ясування ступеня засвоєння здобувачами вищої освіти відповідного об'єму опрацьованого та вивчення матеріалу та подальшої оцінки рівня отриманих знань.

Форми проведення проміжного контролю: контрольна робота. Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту.

2

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції	Практичні	Всього аудиторних годин	Самостійна робота	Всього годин	Іспит
Факультет психології, політології, соціології (освітньо-професійна програма «Політологія»)	1	1	24	26	50	70	120	+

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва теми	Лекційні заняття (год.)	Практичні заняття (год.)	Самостійна робота (год.)
Тема 1	Предмет і завдання курсу «Історія України», його періодизація та історіографія	2	2	7
Тема 2	Прадавня історія	2	2	7
Тема 3	Київська Русь	2	2	7
Тема 4	Галицько-Волинська держава	2	2	7
Тема 5	Польсько-литовський період	2	2	7
Тема 6	Визвольна війна і Руїна	2	2	7
Тема 7	Українські землі у XVIII ст.	2	2	7
Тема 8	Українські землі наприкінці XVIII — в XIX ст.	2	4	7
Тема 9	Українські землі в першій половині XX ст.	4	4	7
Тема 10	Українські землі у другій половині XX ст.	4	4	7

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ

ЛЕКЦІЯ 1 (2 год.)

Тема: Предмет і завдання курсу «Історія України», його періодизація та історіографія

1. Предмет і завдання курсу «Історія України.
2. Періодизація Історії України.
3. Історіографія історії України.

ЛЕКЦІЯ 2 (2 год.)

Тема: Прадавня історія

1. Кам'яний вік на території України.
2. Мідно-кам'яний вік на території України (трипільська культура).
3. Бронзовий вік на території України.
4. Ранній залізний вік на території України (кімерійська, скіфська, сарматська доба).
5. Грецька колонізація Північного Причорномор'я.
6. Епоха великого переселення народів.
7. Стародавні слов'яни на території України.

ЛЕКЦІЯ 3 (2 год.)

Тема: Київська Русь

1. Утворення Київської Русі.
2. Розквіт держави.
3. Князівські усобиці XI — початку XII ст.
4. Суспільний устрій.
5. Київська Русь як держава.
6. Історичне значення Київської Русі.

ЛЕКЦІЯ 4 (2 год.)

Тема: Галицько-Волинська держава

1. Початки Галицько-Волинської держави, її розквіт за правління Данила Галицького.
2. Державний устрій Галицько-Волинської держави.
3. Причини розпаду та історичне значення Галицько-Волинської держави.

ЛЕКЦІЯ 5 (2 год.)

Тема: Польсько-литовський період

1. Входження українських земель до ВКЛ.
2. Об'єднання Литви й Польщі в Річ Посполиту.
3. Феномен українського козацтва.
4. Історичне значення Запорізької Січі.

ЛЕКЦІЯ 6 (2 год.)

Тема: Визвольна війна і Руїна

1. Визвольна війна середини XVII ст.
2. Історичний портрет Б. Хмельницького.
3. Доба Руїни в історії України.

ЛЕКЦІЯ 7 (2 год.)

Тема: Українські землі у XVIII ст.

1. Становище українських земель за гетьманування Івана Мазепи.
2. Спроби відновлення незалежності України П. Орликом.
3. Остаточна ліквідація гетьманства та залишків автономного устрою Гетьманщини в другій половині XVIII століття.

ЛЕКЦІЯ 8 (2 год.)

Тема: Українські землі наприкінці XVIII — в XIX ст.

1. Західноукраїнські землі у складі Австрійської імперії наприкінці XVIII — у XIX ст.
2. Українські землі у складі Російської імперії в XIX ст.

ЛЕКЦІЯ 9 (4 год.)

Тема: Українські землі в першій половині XX ст.

1. Боротьба за державність України (1917–1920 рр.).
2. Радянська Україна у першій половині XX ст.
3. Українські землі у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини в 20–30-х рр. XX ст.

ЛЕКЦІЯ 10 (4 год.)

Тема: Українські землі у другій половині XX ст.

1. Україна в перші повоєнні роки.
2. Україна в умовах деєсталінізації (1953–1964 рр.).
3. Україна в період загострення кризи радянської системи.
4. Розпад Радянського Союзу та незалежна Україна.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

План практичних занять

Практичне заняття 1

Тема: Предмет і завдання курсу «Історія України», його періодизація та історіографія (2 год.)

1. Предмет і завдання курсу «Історія України».
2. Періодизація Історії України.
3. Історіографія історії України.

Практичне заняття 2

Тема: Прадавня історія (2 год.)

1. Кам'яний вік на території України.
2. Мідно-кам'яний вік на території України (трипільська культура).
3. Бронзовий вік на території України.
4. Ранній залізний вік на території України (кімерійська, скіфська, сарматська доба).
5. Грецька колонізація Північного Причорномор'я.
6. Епоха великого переселення народів.
7. Стародавні слов'яни на території України.

Практичне заняття 3

Тема: Київська Русь (2 год.)

1. Утворення Київської Русі.
2. Розквіт держави.
3. Князівські уособиці XI — початку XII ст.

4. Суспільний устрій.
5. Київська Русь як держава.
6. Історичне значення Київської Русі.

Практичне заняття 4

Тема: Галицько-Волинська держава (2 год.)

1. Початки Галицько-Волинської держави, її розквіт за правління Данила Галицького.
2. Державний устрій Галицько-Волинської держави.
3. Причини розпаду та історичне значення Галицько-Волинської держави.

Практичне заняття 5

Тема: Польсько-литовський період (2 год.)

1. Входження українських земель до ВКЛ.
2. Об'єднання Литви й Польщі в Річ Посполиту.
3. Феномен українського козацтва.
4. Історичне значення Запорізької Січі.

Практичне заняття 6

Тема: Визвольна війна і Руїна (2 год.)

1. Визвольна війна середини XVII ст.
2. Історичний портрет Б. Хмельницького.
3. Доба Руїни в історії України.

Практичне заняття 7

Тема: Українські землі у XVIII ст. (2 год.)

1. Становище українських земель за гетьманування Івана Мазепи.
2. Спроби відновлення незалежності України П. Орликом.
3. Остаточна ліквідація гетьманства та залишків автономного устрою Гетьманщини в другій половині XVIII ст.

Практичне заняття 8

Тема: Українські землі наприкінці XVIII — в XIX ст.
(2 год.)

1. Західноукраїнські землі у складі Австрійської імперії наприкінці XVIII — у XIX ст.
2. Українські землі у складі Російської імперії в XIX ст.

Практичне заняття 9

Тема: Українські землі в першій половині XX ст.
(4 год.)

1. Боротьба за державність України (1917–1920 рр.).
2. Радянська Україна у першій половині XX ст.
3. Українські землі у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини в 20—30-х рр. XX ст.

Практичне заняття 10

Тема: Українські землі у другій половині XX ст. (4 год.)

1. Україна в перші повоєнні роки.
2. Україна в умовах деєсталінізації (1953–1964 рр.).
3. Україна в період загострення кризи радянської системи.
4. Розпад Радянського Союзу та незалежна Україна.

Методичні рекомендації до практичних занять

Практичне заняття — вид навчальних занять, при якому в результаті попередньої роботи над програмним матеріалом викладача та здобувачів, в обстановці їх безпосереднього та активного спілкування вирішуються завдання пізнавального та виховного характеру. Мета такої форми навчання — поглиблене вивчення дисципліни, закріплення пройденого матеріалу, оволодіння методологією наукового пізнання. Важливою перевагою практичних занять є формування навичок професійної дискусії. Крім того, на таких заняттях можна легко простежити, як засвоєний матеріал, які питання та заперечення виникли в аудиторії. У навчаль-

но-виховному процесі практичні заняття виконують різноманітні завдання, зокрема: стимулюють регулярне вивчення програмного матеріалу, першоджерел наукової літератури; закріплюють знання, отримані під час прослуховування лекцій та під час самостійної роботи; збагачують знаннями завдяки виступам здобувачів та викладача на занятті, коригують раніше отримані знання; прищеплюють навички усного виступу з теоретичних питань, привчають вільно оперувати поняттями та категоріями; надають можливість викладачеві систематично контролювати самостійну роботу здобувачів. На практичних заняттях здобувачі та викладач поєднуються в один загальний процес його підготовки та проведення. Для здобувачів головне завдання полягає в тому, щоб засвоїти зміст навчального матеріалу теми, яка виноситься на обговорення, підготуватися до виступу та дискусії. Викладач, крім власної підготовки до практичного заняття, має надавати дієву методичну допомогу здобувачам.

Ефективність практичного заняття багато в чому залежить від змісту виступів, доповідей, рефератів здобувачів. Однією з умов, що забезпечують успіх практичних занять, є сукупність певних конкретних вимог до виступів, доповідей, рефератів здобувачів. Ці вимоги мають бути досить чіткими і водночас не настільки регламентованими, щоб сковувати творчу думку, насаджувати схематизм. Перелік вимог до будь-якого виступу здобувача приблизно такий: зв'язок виступу з попередньою темою чи питанням; розкриття сутності проблеми; методологічне значення для наукової, професійної та практичної діяльності. Найважливіші вимоги до виступів здобувачів — самостійність у підборі фактичного матеріалу та аналітичному ставленні до нього, вміння розглядати приклади та факти у взаємозв'язку та взаємообумовленості, відбирати найістотніші з них.

Приклади та факти, що наводяться учасником практичного заняття, повинні бути суттєвими, по можливості перекликатися з профілем навчання. Виступ здобувача має відповідати вимогам логіки. Чітке вичленування проблеми, її точне формулювання, неухильна послідовність аргументації саме цієї проблеми, без неуправданих відступів від неї в процесі обґрунтування, безумовна доказовість, несуперечність і повнота аргументації, правильне та змістовне використання понять та термінів. Бажано, щоб здобувач викладав матеріал вільно.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Методичні рекомендації до самостійної роботи

Самостійна робота здобувачів посідає важливе місце у процесі вивчення матеріалу за дисципліною «Історія України».

Самостійна підготовка здобувача до іспиту передбачає таку роботу:

по-перше, потрібно прочитати конспект відповідної лекції і матеріал підручника за даною темою;

по-друге, згідно з тематичним планом, передбаченим у вказаних навчально-методичних рекомендаціях, варто приступити до вивчення вказаної літератури.

Рекомендується мати спеціальний зошит для самостійної роботи. Можна обмежитися короткими помітками, що стосуються поставлених у завданні питань. Іноді корисно скомпонувати рекомендовані статті або параграфи джерела і навіть конспективно сформулювати важливі поняття.

У процесі самостійної підготовки до заліку та іспиту здобувачам доводиться аналізувати різні історичні джерела, робити власні висновки та узагальнення.

Таким чином, до самостійної роботи здобувачів із вивчення дисципліни «Історія України» протягом семестру включаються: обов'язкове знайомство з рекомендованою науковою літературою відповідно до зазначених у програмі тем; внесення до конспекту розгорнутого плану відповіді на поставлені питання до кожного практичного заняття, згідно з програмою курсу; обов'язкове конспектування матеріалів до тем, винесених на самостійний розгляд здобувачів, згідно з тематичним планом дисципліни, ознайомлення з відповідними матеріалами щодо вивчення історії України, консультації з лектором протягом семестру; пошукова робота з Інтернет-ресурсами; підготовка до складання іспиту.

Завдання для самостійної роботи

Тема 1. Предмет і завдання курсу «Історія України», його періодизація та історіографія

1. Дослідити періодизацію історії України, запропоновану М. Грушевським.
2. Проаналізувати праці видатних вітчизняних істориків, надати оцінку їх наукової спадщини.

Тема 2. Прадавня історія

1. Дослідити діяльність археолога В. Хвойки з дослідження трипільської культури.
2. Ознайомитися з пам'ятками стародавньої історії України.

Тема 3. Київська Русь

1. Надати критичний аналіз норманській теорії походження Давньоруської держави.
2. Оцінити діяльність християнських правителів Київської Русі.

Тема 4. Галицько-Волинська держава

1. Надати оцінку діяльності правителів Галицько-Волинської держави.
2. Визначити роль галицьких бояр в Галицько-Волинській державі.

Тема 5. Польсько-литовський період

1. Ознайомитися з видатними правителями династії Гедиміновичів та Ягеллонів за польсько-литовської доби.
2. Провести порівняння Кревської, Городельської та Люблінської уній.

Тема 6. Визвольна війна і Руїна

1. Оцінити діяльність гетьманів Правобережної України за доби Руїни.
2. Надати оцінку діяльності гетьманів Лівобережної України за доби Руїни.

Тема 7. Українські землі у XVIII ст.

1. Дослідити діяльність гетьманів України у XVIII ст.
2. Проаналізувати діяльність 1 та 2 Малоросійських колегій.

Тема 8. Українські землі наприкінці XVIII — в XIX ст.

1. Ознайомитися з видатними правителями династії Габсбургів в Австрійській (Австро-Угорській) імперії.
2. Ознайомитися з видатними українцями XVIII–XIX ст.

Тема 9. Українські землі в першій половині XX ст.

1. Ознайомитися з діяльністю визначних борців за незалежність України у першій половині XX ст.
2. Ознайомитися з пам'ятками вітчизняного державотворення у першій половині XX ст.

Тема 10. Українські землі у другій половині XX ст.

1. Зробити порівняльний аналіз періодів післявоєнної відбудови, хрущовської відлиги, застою та перебудови.
2. Ознайомитися з діяльністю визначних борців за незалежність України у другій половині XX ст.

Здобувачеві першого (бакалаврського) рівня освіти у першому семестрі в рамках підготовки до заліку слід розробити короткий термінологічний словник з історії України з тлумаченням таких слів: автономія, Акт Злуки, Акт проголошення незалежності України, бояри, Велике князівство Литовське, Військо Запорізьке, гетьман, Гетьманщина, Голодомор 1932–1933 рр., Директорія УНР, дисидентський рух в СРСР, Євромайдан, ждановщина, Запорізька Січ, застій, Західноукраїнська Народна Республіка, Карпатська Україна, Київська Русь, князь, козак, кошовий отаман, магнати, «Небесна сотня», операція «Вісла», перебудова, «Помаранчева революція», «Революція Гідності», репресії, Руїна, суверенітет, терор, тоталітарний режим, Українська Центральна Рада, універсали Української Центральної Ради, Українська Держава, холопи, шляхта.

7

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Методичні рекомендації до індивідуальних завдань

Індивідуальні завдання передбачають підготовку презентації, насамперед комп'ютерної презентації до запланованих тем на практичному занятті.

Презентація (англ. presentation — представлення) — це набір кольорових карток-слайдів спеціального формату до певної теми. На кожному слайді можна розмістити довільну текстову і графічну інформацію. Термін «презентація» (або «слайд-фільм») пов'язаний перш за все з інформаційними та рекламними функціями карток-слайдів. У школах та вищих навчальних закладах за допомогою презентацій можна створювати і демонструвати навчальні і довідкові слайд-фільми, розповідати про роботу гуртків, клубів, наукових товариств, висловити свою думку щодо вивченої теми.

Створені презентації можуть містити текст, фотознімки, діаграми, малюнки, комп'ютерну анімацію процесів та явищ, звуковий супровід, автофігури, діаграми тощо. У процесі створення презентації потрібно проявити себе як сценарист, режисер, художник і вимогливий глядач.

Індивідуальні завдання

До теми 1

**ПРЕДМЕТ І ЗАВДАННЯ КУРСУ «ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА»,
ЙОГО ПЕРІОДИЗАЦІЯ ТА ІСТОРІОГРАФІЯ**

Підготовка презентації на питання «Періодизація історії України».

До теми 2

ПРАДАВНЯ ІСТОРІЯ

Підготовка презентації на питання «Внесок Вікентія Хвойки у дослідження трипільської культури».

До теми 3 **Київська Русь**

Підготовка презентації на питання «Княгиня Ольга — перша свята жінка Київської Русі».

До теми 4 **Галицько-Волинська держава**

Підготовка презентації на питання «Король Данило Галицький».

До теми 5 **Польсько-литовський період**

Підготовка презентації на питання «Ядвіга — перша жінка-король в історії Польщі».

До теми 6 **Визвольна війна і Руїна**

Підготовка презентації на питання «Видатні гетьмани за часів Визвольної війни та Руїни».

До теми 7 **Українські землі у XVIII ст.**

Підготовка презентації на питання «Видатні гетьмани на українських землях у XVIII ст.».

До теми 8 **Українські землі наприкінці XVIII — в XIX ст.**

Підготовка презентації на питання «Історичний портрет Марії Терезії».

До теми 9 **Українські землі в першій половині XX ст.**

Підготовка презентації на питання «Історичний портрет Симона Петлюри».

До теми 10 **Українські землі у другій половині XX ст.**

Підготовка презентації на питання «Проголошення незалежності України».

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Предмет і завдання курсу «Історія України».
2. Принципи і методи пізнання курсу «Історія України».
3. Періодизація Історії України.
4. Історіографія історії України.
5. Зв'язок курсу «Історія України» з навчальними дисциплінами.
6. Кам'яний вік на території України.
7. Мідно-кам'яний вік на території України (трипільська культура).
8. Бронзовий вік на території України.
9. Ранній залізний вік на території України (кімерійська, скіфська, сарматська доба).
10. Грецька колонізація Північного Причорномор'я.
11. Епоха великого переселення народів.
12. Стародавні слов'яни на території України.
13. Утворення Київської Русі.
14. Теорії про походження державності у східних слов'ян.
15. Розквіт держави Київська Русь.
16. Князівські усобиці XI — початку XII ст.
17. Суспільний устрій Київської Русі.
18. Київська Русь як держава.
19. Внесок Володимира Великого у розвиток вітчизняної державності.
20. Внесок Володимира Ярослав Мудрого у розвиток вітчизняної державності.
21. Тріумвірат Ярославичів.
22. Значення Любецького з'їзду 1097 р. в історії української державності.
23. Внесок Володимира Мономаха у відновлення єдності Києво-руської держави.
24. Пам'ятки вітчизняного державотворення доби Київської Русі.

25. Історичне значення Київської Русі.
26. Утворення Галицько-Волинського князівства.
27. Державний устрій Галицько-Волинської держави.
28. Видатні правителі Галицько-Волинського князівства.
29. Розквіт Галицько-Волинської держави за часів правління Данила Галицького.
30. Галицько-Волинський літопис як пам'ятка вітчизняного державотворення.
31. Причини розпаду та історичне значення Галицько-Волинської держави.
32. Вхідження українських земель до ВКЛ.
33. Об'єднання Литви й Польщі в Річ Посполиту.
34. Феномен українського козацтва.
35. Виникнення Запорізької Січі та її значення в історії українського державотворення.
36. Співвідношення понять «Військо Запорозьке» та «Запорізька Січ».
37. Видатні історичні постаті у Запорізькій Січі.
38. Запорізька Січ — військово-політична організація республіканського типу.
39. Козацьке питання в Речі Посполитій.
40. Куруківська угода 1625 р.
41. Пам'ятки козацького державотворення XVI — I пол. XVII ст.
42. Гетьманщина як черговий етап розвитку української державності: поняття та суть.
43. Визвольна війна середини XVII ст.
44. Зборівський договір.
45. Внесок гетьманів у розвиток української державності за доби Гетьманщини.
46. Значення договірних статей українських гетьманів в історії українського державотворення.
47. Історичний портрет Б. Хмельницького.
48. «Березневі статті» Б. Хмельницького 1654 р.
49. Державотворча діяльність гетьмана І. Виговського. Гадяцька угода.
50. Доба Руїни в історії України.
51. Становище українських земель за гетьманування Івана Мазепи.
52. Державотворча діяльність гетьмана І. Мазепи.

53. Державотворча діяльність гетьмана Пилипа Орлика.
54. Спроби відновлення незалежності України П. Орликом.
55. Пакти та конституції законів і вольностей Війська Запорозького як пам'ятка українського державотворення.
56. Історичне значення Гетьманщини в історії української державності.
57. Остаточна ліквідація гетьманства та залишків автономного устрою Гетьманщини в другій половині XVIII століття.
58. Західноукраїнські землі у складі Австрійської імперії наприкінці XVIII — в XIX ст.
59. Українські землі у складі Російської імперії в XIX ст.
60. Боротьба за державність України (1917–1920 рр.).
61. Державність в УНР доби Центральної Ради: загальна характеристика.
62. Внесок Української Центральної Ради у розвиток української державності.
63. Видатні борці за відновлення української державності періоду Української революції.
64. Внесок політичних партій в УНР у процес українського державотворення.
65. Пам'ятки вітчизняного державотворення в УНР доби Центральної Ради.
66. Гетьманський переворот 1918 р.
67. Державотворча діяльність гетьмана П. Скоропадського.
68. Закони про тимчасовий державний устрій України та гетьманські грамоти П. Скоропадського як пам'ятки державотворення.
69. Державність ЗУНР: загальна характеристика.
70. Державотворча діяльність Є. Петрушевича.
71. Історичне значення Акта Злуки (1919 р.) для розвитку української державності.
72. Тимчасовий основний закон про державну самостійність українських земель колишньої Австро-Угорської монархії як пам'ятка державотворення.
73. Внесок Директорії УНР у розвиток української державності.
74. Державотворча діяльність С. Петлюри.
75. Заснування радянського типу державності в Україні.
76. Утворення нової федерації — СРСР.

77. Наслідки входження УСРР до складу Радянського Союзу.
78. Загальносоюзні Конституції та Коституції Радянської України як пам'ятки державотворення.
79. Внесок української політичної еміграції у процес державотворення України у ХХ ст.
80. Боротьба державних екзильних інституцій за українську державність у ХХ ст.
81. Українські землі у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини в 20—30-х рр. ХХ ст.
82. Державотворчий проект К. Левицького «Галицька Республіка».
83. Державність Карпатської України.
84. Державотворча діяльність А. Волошина.
85. Конституційні акти незалежної Карпатської України як пам'ятки державотворення.
86. Боротьба за українську державність у роки Другої світової війни.
87. Входження Західної України до складу СРСР (УРСР).
88. Україна в перші повоєнні роки.
89. Україна в умовах деєталінізації (1953–1964 рр.).
90. Зародження опозиційного руху (1945 — початок 60-х років ХХ ст.).
91. Входження Криму до Української РСР.
92. Україна в період загострення кризи радянської системи.
93. Згуртування борців за державну незалежність України (60-ті — початок 80-х років ХХ століття).
94. Рух за відродження України (друга половина ХХ ст.).
95. Наслідки перебудовчих процесів у СРСР для розвитку української державності.
96. Розпад Радянського Союзу.
97. Ухвалення Верховною Радою Декларації про державний суверенітет України 16 липня 1990 р.
98. Проголошення Акту про незалежність України 24 серпня 1991 р.
99. Прийняття Конституції України 1996 р.: її сутність та значення.
100. Видатні державні діячі незалежної України.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Список основних джерел

1. Аркас М. Історія України-Руси / М. Аркас. — Київ : Наш Формат, 2020. — 436 с.
2. Бойко О. Історія України : навч. посіб. / О. Бойко. — 7-ме вид. — Київ : Академвидав, 2018. — 720 с.
3. Бойко О. Новітня історія України 2014–2019 рр. : навч. посіб. / О. Бойко. — Київ : ВЦ «Академія», 2020. — 160 с.
4. Багалій Д. Історія Слобідської України / Д. Багалій. — Київ, 2019. — 400 с.
5. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX ст. / Я. Грицак. — Київ, 2019. — 656 с.
6. Дорошенко Д. Короткий курс історії України / Д. Дорошенко. — Київ : Центр навч. літ., 2020. — 234 с.
7. Історія української культури (від стародавніх часів до XIX століття) : ілюстрована хрестоматія. У 3 ч. Ч. 1 / за заг. ред. Ю. С. Сабадаш. — Київ : Ліра-К, 2020. — 320 с.
8. Історія української культури : навч. посіб. : рекомендовано МОН України / за ред. О. Ю. Павлової. — 2-ге вид. — Київ : Центр учб. літ., 2019. — 340 с.
9. Історія української культури : курс лекцій за напрямом підготовки студ. всіх спец. ОС «Бакалавр» ден. та заоч. форм навчання МДУ / уклад.: Ю. С. Сабадаш, Ю. М. Нікольченко, Л. Г. Дабло ; за заг. ред. Ю. С. Сабадаш. — Київ : Ліра-К, 2021. — 233 с.
10. Кондратюк К. Новітня історія України (1945–2020 роки) : навч. посіб. / К. Кондратюк, В. Качмар. — Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. — 212 с.
11. Палій О. Короткий курс історії України / О. Палій. — Київ, 2023. — 464 с.
12. Семенюк С. Правдива історія України-Руси / С. Семенюк. — Київ, 2021. — 312 с.
13. Тетарчук І. Історія України : для підготовки до іспитів / І. Тетарчук. — Київ : Центр навч. літ., 2020. — 188 с.
14. Уривалкін О. М. Довідник з історії України : у 2 т. / О. М. Уривалкін. — Київ : Вид. Олег Філюк, 2020. — 888 с.

15. Федака С. Історія України в датах і подіях / С. Федака. — Київ : Укр. пріоритет, 2018. — 368 с.
16. Хоткевич Г. Історія України. До кінця XVI ст. / Г. Хоткевич. — Київ : Центр навч. літ., 2020. — 229 с.
17. Українська культура : підручник / [В. О. Лозовой (керівник авт. кол.), Л. В. Анучина, О. В. Бурлука та ін.] ; М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — Харків : Право, 2021. — 400 с.

Список допоміжних джерел

1. Аніщук Н. В. Зв'язок гендерної історії з історією України // Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія : Історичні науки. — 2023. — Т. 34 (73), № 1. — С. 300–304. — URL: https://hist.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/1_2023/43.pdf
2. Аніщук Н. В. Сталінська політика геноциду українського народу за часів Голодомору / Н. В. Аніщук, І. М. Тяптітін // Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія : Історичні науки. — 2023. — Т. 34 (73), № 2. — С. 238–242. — URL: https://hist.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/2_2023/35.pdf
3. Аніщук Н. В. Історія української державності : навч.-метод. посіб. / Н. В. Аніщук. — Одеса : Юрид. літ., 2021. — 88 с.
4. Історія держави і права України : підручник / В. Д. Гончаренко, В. М. Єрмолаєв, В. О. Рум'янцев [та ін.] ; за ред. В. Д. Гончаренка. — Вид. 2-ге, переробл. і допов. — Харків : Право, 2019. — 552 с.
5. Завгородня Ю. В. Трансформаційні процеси освітньої діяльності в умовах COVID-19 / Ю. В. Завгородня, А. В. Пехник, А. В. Кройтор // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 67. — С. 27–33.
6. Ідеї, смисли, інтерпретації образотворчого мистецтва. Українська теоретична думка XX століття : антропологія. Ч. 3 / упоряд. Р. М. Яців ; Львів. нац. акад. мистецтв, Ін-т народознавства НАН України. — Львів : Простір-М, 2019. — 960 с.
7. Історія держави і права України : [навч. посіб.] / Л. С. Протосавіцька ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — Київ : Ямчинський О. В., 2019. — 359 с.
8. Історія держави і права України : навч.-метод. посіб. / А. Є. Шевченко, С. В. Кудін. — Вінниця : ТОВ «Твори», 2020. — 688 с.
9. Історія держави і права України (схеми і таблиці) : навч. посіб. / О. В. Шкуратенко, Д. І. Марчевський, С. В. Курас [та ін.]. — Київ : Людмила, 2020. — 170 с.

10. Історія держави і права України : хрестоматія-практикум / М. Ю. Бурдін, Є. С. Логвиненко, І. А. Логвиненко ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. — Харків : Майдан, 2021. — 890 с.
11. Кормич Л. І. Варіативні можливості реформування вищої освіти України в європейському контексті / Л. І. Кормич, А. І. Кормич // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 65. — С. 18–25.
12. Кормич Л. І. Соціальні пріоритети молодіжної політики України в світлі євроінтеграційних процесів / Л. І. Кормич, Т. М. Краснопольська // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. — 2019. — Вип. 64. — С. 78–92.
13. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу / І. Огієнко. — Київ : Центр навч. літ., 2020. — 141 с.
14. Павлова О. Історія української культури / О. Павлова, Т. Мельничук. — Київ : Центр навч. літ., 2019. — 340 с.
15. Ядловська О. С. Практикум з історії держави та права України : навч. посіб. / О. С. Ядловська, І. О. Грицай. — Дніпро : Вид. Біла К. О., 2019. — 588 с.

Список рекомендованих інтернет-ресурсів

1. Бібліотека Верховної Ради України (Національна парламентська бібліотека України ім. Ярослава Мудрого, Київ). — URL: <http://www.rada.kiev.ua/LIBRARY/>
2. Бібліотека Сумського державного університету. — URL: <http://www.edu.ua/pages/library/>
3. Бібліотека Дніпровського державного університету. — URL: <http://comsci.dsu.dp.ua/DSU/libraries/>
4. Вінницька державна обласна універсальна наукова бібліотека ім. К. А. Тімірязєва. — URL: <http://www.library.vmnitsa.com/>
5. Інститут історії Національної Академії наук України. — URL: <http://www.history.org.ua>
6. Кіровоградська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д. І. Чижевського. — URL: <http://www.library.online.kr.ua/>
7. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. — URL: <http://lib-gw.univ.kiev.ua>
8. Наукова бібліотека Львівського національного університету ім. Івана Франка. — URL: <http://www.franco.lviv.ua/library/>
9. Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія». — URL: <http://www.library.ukma.kiev.ua/>

10. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського (Київ). — URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
11. Національна Парламентська бібліотека України. — URL: <http://www.nplu.kiev.ua/>
12. Публічна бібліотека ім. Лесі Українки (Київ). — URL: <http://www.lucl.lucl.kiev.ua>.
13. Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. — URL: <http://www.univer.kharkov.ua/>

ЗМІСТ

Передмова.....	3
1. Загальні положення	4
2. Структура навчальної дисципліни	6
3. Тематичний план	7
4. Тематика лекційного курсу	8
5. План практичних занять та методичні рекомендації.....	11
6. Методичні рекомендації та завдання до самостійної роботи	15
7. Методичні рекомендації та індивідуальні завдання.....	18
8. Питання до іспиту	20
9. Список рекомендованих джерел.....	24

- Аніщук Н. В.**
А676 Історія України : методичні рекомендації для підготовки до практичних занять та самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 052 «Політологія» / Н. В. Аніщук. — Одеса : Юридична література, 2024. — 32 с. — (Серія «Навчально-методичні посібники»).

Методичні рекомендації з дисципліни «Історія України» за освітньо-професійною програмою «Політологія» підготовки здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр на факультеті правової політології та соціології Національного університету «Одеська юридична академія» у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», за спеціальністю 052 «Політологія». До методичних рекомендацій увійшли тематичний план навчального курсу «Історія України», який включає теми, що розглядаються на лекціях і практичних заняттях, а також теми, що передбачені в рамках самостійної роботи для підготовки до заліку. Методичні рекомендації мають допомогти здобувачам належним чином засвоїти матеріал з дисципліни «Історія України».

УДК 94(477)(072)

Навчальне видання

Серія:
Навчально-методичні посібники

АНІЩУК Ніна Володимирівна

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Методичні рекомендації

*для підготовки до практичних занять та самостійної роботи
здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»,
спеціальності 052 «Політологія»*

Надруковано в авторській редакції
Технічний редактор *Т. В. Іванова*

Формат 60 × 84 ¹/₁₆. Ум. друк. арк. 1,86.
Тираж 25 прим. Зам. № 9.

Видавництво і друкарня «Юридична література»
65009, м. Одеса, вул. Академічна, 7. Тел. 777-48-79
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4284
від 23.03.2012 р.